

Miljöarbete för hållbar framtid

Information för verksamheter som får
bidrag/finansiering från Region Skåne

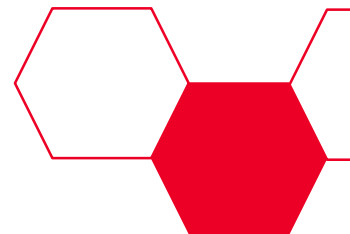

Välkommen till information och tips om hur din verksamhet kan bidra till bättre miljö och ekonomi!

Denna information är framtagen för dig som får bidrag/finansiering från Region Skåne, i syfte att bidra till kunskap för att minska din miljöpåverkan och underlätta genomförandet av de kriterier som finns i checklistan för Region Skånes miljöbevis.

Det tar ca 30 minuter att gå igenom dessa sidor. Det finns även länkar till mer information, test med mera på andra webplatser.

Du klickar dig framåt/bakåt med hjälp av datorns piltangenter.

Innehållsförteckning

Informationen är uppdelad i 7 avsnitt. De följer indelningen av kriterierna i checklistan för Region Skånes miljöbevis.

1. [Introduktion](#)
2. [Miljöledning](#)
3. [Energianvändning](#)
4. [Transporter](#)
5. [Konsumtion och avfall](#)
6. [Kemikalier](#)
7. [Har du råd att vara miljömedveten?](#)

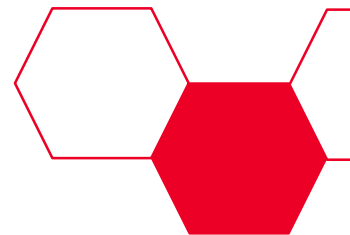
1. Introduktion

Detta avsnitt innehåller följande områden:

- Hållbar utveckling
- Koll på klimatet
- Testa din klimatpåverkan
- Region Skånes miljöarbete
- Fossilbränslefritt Skåne 2020

[Till innehållsförteckningen](#)

Hållbar utveckling

*Tillgodoser dagens behov utan
att äventyra kommande
generationers möjligheter att
tillgodose sina behov*

Hållbar livsstil

*Om din årslön är
200 000 kronor – hur mycket skulle
du välja att ta ut varje månad?*

- 20 000
- 25 000
- 30 000

Beroende på ditt val fick du årets
sista lön i juli eller oktober...

Sedan 1970-talet använder vi människor
mer resurser varje år än vad jorden
producerar under samma tid.

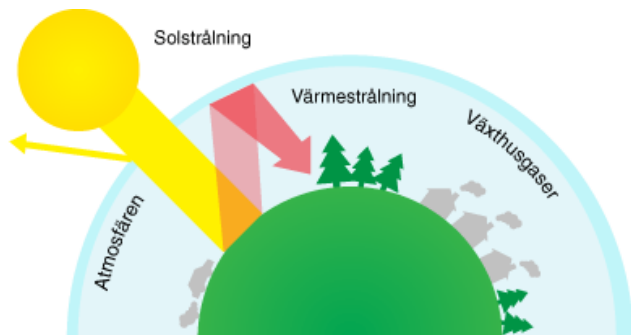
2013 inträffade Earth overshoot day – den
dag då vi människor konsumerat de
naturresurser som jorden producerar under
ett år – redan 20 augusti, vilket var två
månader tidigare än 2003.

I ekonomiska termer lever vi inte av räntan,
utan av kapitalet.

Koll på klimatet

Vad är fossila bränslen?

Fossila bränslen är bränslen som lagrats i jorden i miljontals år - till exempel, olja, naturgas och kol samt de bränslen man producerar av dessa, såsom bensin och diesel. När de plockas upp ur jorden och förbränns tillförs koldioxid till atmosfären.

Vad är växthuseffekten?

När solens strålar träffar jorden reflekteras större delen av ljuset tillbaka som värmestrålning mot rymden. Tack vare att det i jordens atmosfär finns vattenånga och växthusgaser såsom koldioxid och metan studsar en del av värmestrålningen tillbaka mot jorden igen och värmer upp jorden en andra gång. Detta kallas växthuseffekten, vilket i grunden är ett positivt fenomen. Utan växthuseffekten hade det varit cirka 19 minusgrader här på jorden.

Hur påverkar fossila bränslen växthuseffekten?

När människor förbränner fossila bränslen tillför vi atmosfären koldioxid och andra växthusgaser som legat bundna i jorden i miljontals år. Därmed ökar koncentrationen av växthusgaser i atmosfären och växthuseffekten ökar, vilket leder till att jordens medeltemperatur stiger. De senaste hundra åren har jordens medeltemperatur ökat med ca 0,7 grader.

Hur påverkar skogsskövling växthuseffekten?

Växter tar hela tiden upp koldioxid från atmosfären och använder det för att bygga upp sig själva. När vi hugger ner skog frigörs en stor del koldioxid till atmosfären.

Hur påverkar havet växthuseffekten?

Havet har en möjlighet att ta upp koldioxid från atmosfären. När koncentrationen av koldioxid i atmosfären ökar tar vattnet naturligt upp en del koldioxid. Det innebär dock att havet blir surare, vilket kan leda till stora förändringar och problem för havslevande växter och djur, vilket därmed påverkar bland annat även människors livsmedelstillgång.

Koll på klimatet, fortsättning

Hur varmt får det bli?

Världens ledare har enats om att jordens medeltemperatur får öka med max 2 grader. Enligt forskarna är det ungefär denna ökning som livet på jorden klarar av i sin nuvarande form.

Hur påverkas vi i Skåne av ett förändrat klimat?

En temperaturhöjning förväntas bli olika stor på olika delar av jorden, en genomsnittlig ökning med 2 grader på jorden innebär en ökning med ca 4-5 grader i Skåne. Forskningsmodeller visar att vi då får mildare vintrar, mer extremväder med kraftiga skyfall respektive torrperioder och fler och kraftigare värmeböljor på somrarna. Havsnivån runt Skånes kuster förväntas stiga.

Detta förändrade klimat medför att en del sjukdomar kan spridas lättare, och nya sjukdomar kan komma hit. Värmeböljor kan utgöra ett hälsohot för främst gamla människor och små barn. Ett förändrat klimat påverkar också behovet av fastigheternas utformning, kylsystem, avloppsdimensionering etc.

Vad kostar det?

Om jorden värms upp med fem grader fram till 2100 kommer konsekvenserna att kosta 5-20 procent av den globala bruttonationalprodukten. Däremot beräknas kostnaden för att stoppa utsläppen av växthusgaser till 2050 till "endast" 1 procent av den totala bruttonationalprodukten om åtgärderna görs i god tid. (Källa: Stern-rapporten 2006, beställd av den brittiska regeringen.)

Filmtips

En obekväm sanning

Al Gore, 2006

(Al Gore fick Nobels fredspris efter sitt arbete med att informera om klimatförändringarna)

Fossila och förnybara bränslen

Fossila bränslen är bland annat olja, kol, naturgas, bensen och diesel.

Fossilfria, förnybara energikällor är bland annat sol, vind, vatten, biobränslen (t ex biogas, pellets, flis) och geoenergi (t ex bergvärme).

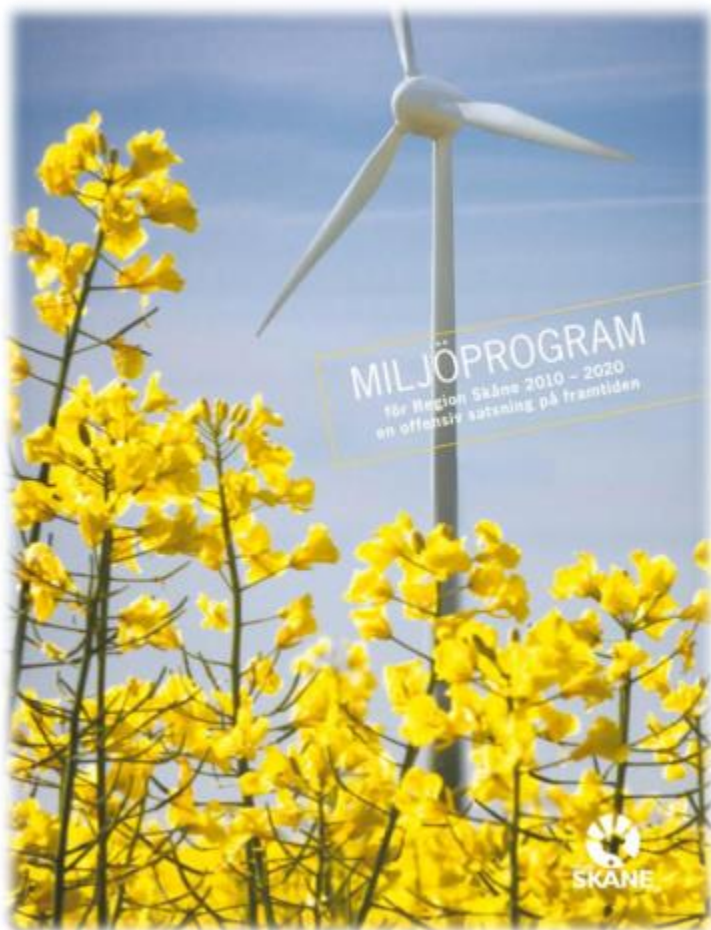

Testa din klimatpåverkan

På www.klimatkontot.se kan man som privatperson gå in och genom att svara på olika frågor se sin klimatpåverkan, och få tips på hur man kan minska den.

The screenshot shows the 'Klimatkontot' website interface. At the top left is the logo 'KLIMAT KONTOT SE DIN KLIMATPÅVERKAN'. On the right, there are three buttons: 'Snabba svar!', 'Fler frågor tack!', and 'Resultat'. The main content area is titled 'Testa din klimatpåverkan!' and features a prominent blue button labeled 'STARTA NY MÄTNING'. Below this, there is a vertical scale from 0 to 16, with a color gradient from green at the bottom to red at the top. The scale has three input fields: 'Medelvärdet' (M) at level 8, 'Värdevidet' (V) at level 6, and 'Hållbar utveckling' (H) at level 2. The text below the scale explains the test: 'Välkommen till Klimatkontot! Här har du chansen att se ditt personliga klimatavtryck baserat på din livsstil.' and 'Så här gör du testet: Börja med att fylla i "Snabba svar!". Dessa frågor beröser om de mest klimatpåverkande utsläppen från din livsstil. Det finns även frågor om konsumtionen av vatten och fjärrvärme. Sedan kan du se ditt resultat eller fylla i "Fler frågor tack!". Om du fyller i dessa frågor också blir beräkningen av din klimatpåverkan mer komplett, om du inte gör det används schablonfaktorer för dessa frågor.' Further down, it says 'Du kan själv välja att fylla i din anställning under ett specifikt år eller för ett normalt. Genom att lägga in och se på ditt resultat kan du sedan jämföra mellan olika år. Du kan också testa och se vad du får för resultat om du potentiellt skulle ändra din livsstil.' At the bottom, there is a footer with 'Din Klimatkontot', 'Hjälp', 'Dela', and the 'ivl' logo with 'SISTEM KLIMATTESTET'.

Region Skånes miljöarbete

Region Skåne arbetar för en bättre miljö både inom organisationen och tillsammans med andra för hela Skåne.

I miljöprogram för Region Skåne 2010-2020 som är beslutad av regionfullmäktige finns fyra övergripande miljömål:

1. Fossilbränslefri, klimatneutral och klimatanpassad verksamhet
2. Hälsosam miljö
3. Hållbar resursanvändning
4. Stark miljöprofil

Region Skånes miljöarbete, forts

Fossilbränslefritt 2020

Region Skåne ska bli helt fri från fossila bränslen senast år 2020 – ingen olja, bensin, diesel eller naturgas ska användas för att driva kollektivtrafiken eller våra övriga transporter, inte heller för att förse el, värme och kyla till de hus som vi äger eller använder.

2014 var totalt 72 procent av all energi som användes i Region Skånes fastigheter, kollektivtrafiken, och transporter fossilbränslefri.

Hälsosam miljö och hållbar resursanvändning

Region Skåne arbetar också för att minska kemikaliers och läkemedels miljöpåverkan och att öka andelen ekologisk mat inom vården. Genom att effektivisera både energi- och materialanvändningen minskar vi slöseri med både pengar och miljö.

Certifierat enligt ISO 14001

Region Skånes miljöledningssystem är certifierade enligt den internationella standarden ISO 14001.

Region Skånes miljöpolicy och miljöprogram finns på www.skane.se

Fossilbränslefritt Skåne 2020

Var med i arbetet för ett 100 procent fossilbränslefritt Skåne 2020!

I samarbetsforumet Klimatsamverkan Skåne uppmanar Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Kommunförbundet Skåne alla andra organisationer, företag och privatpersoner i Skåne att också fatta beslut om att bli fossilbränslefria 2020.

Genom att ansluta dig till uppropet åtar du dig att aktivt arbeta för:

- **Ingen fossil energianvändning i byggnader**
Ingen fossil energi används för värme eller kyla i de lokaler som används.
- **Inget fossilt bränsle i transporter**
Alla fordon och resor som görs drivs av fossilfria bränslen.
- **Ingen användning av fossil el**
All el som köps är producerad via förnybara källor.

www.klimatsamverkanskane.se

Klimatsamverkan
Skåne

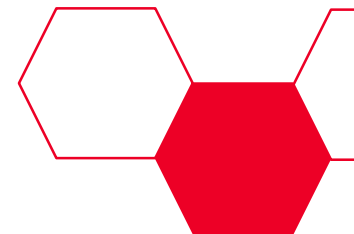
2. Miljöledning

Detta avsnitt innehåller följande områden:

- System för att leda och styra miljöarbetet
- Miljölagstiftning
- Miljöaspekter - hur påverkar verksamheten miljön?
- Miljöpolicy
- Mål och handlingsplaner
- Att sprida och följa upp, ständig förbättring

*”Världen behöver någon som styr
– eller kanske de som styr
behöver en värld”*

[Till innehållsförteckningen](#)

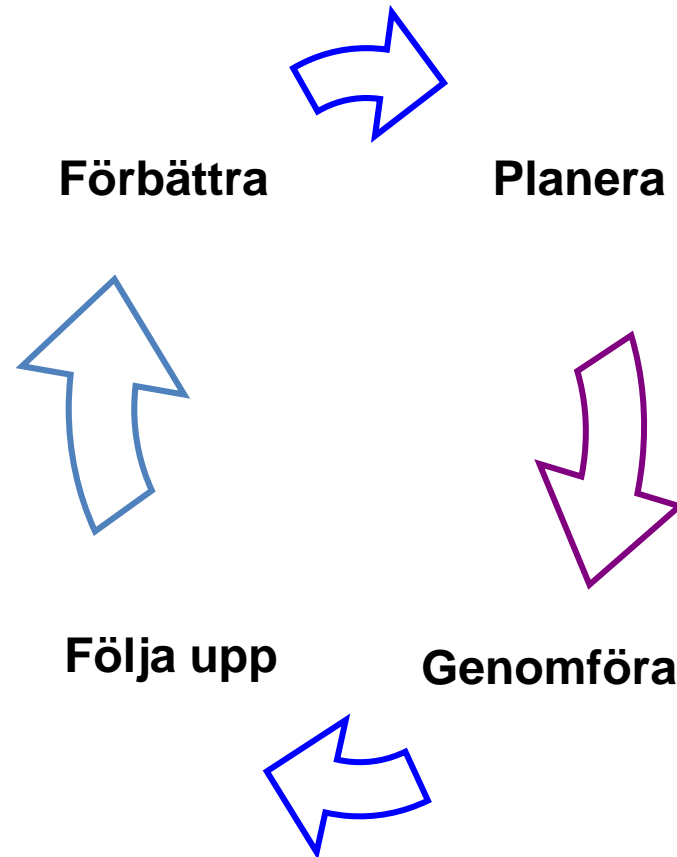

System för att leda och styra miljöarbetet

Ett miljöledningssystem beskriver hur en organisation skall arbeta för att minska sin miljöpåverkan och bedriva ett av ledningen styrt och strukturerat miljöarbete.

Grunden för ett miljöledningssystem är att uppfylla miljölagstiftningen och att genom ett aktivt arbete ständigt förbättra sig och förebygga respektive minska sin miljöpåverkan.

Miljöledningsarbetet består av fyra övergripande steg: *planera*, *genomföra*, *följa upp* och *förbättra*, vilket syns i den klassiska så kallade PDCA-cykeln (plan, do, check, act), se här bredvid och nästa sida.

Ständigt förbättringsarbete (PDCA-cykeln)

Ledningens uppföljning och beslut om förbättringar

Förbättra

Planera

- Miljöaspekter
- Lagar
- Mål
- Handlingsplaner

- Redovisande dokument
- Övervakning och mätning
- Avvikelser, korrigerande och förebyggande åtgärder
- Revision
- Nödlägesberedskap

Följa upp

Genomföra

- Organisation
- Ansvar och befogenheter
- Utbildning
- Kommunikation
- Dokumentation
- Verksamhetsstyrning

Miljölagstiftning

Huvuddelen av den svenska lagstiftningen inom miljöområdet finns samlad i **Miljöbalken**. Det övergripande målet för miljöbalken är att främja en hållbar utveckling och på så sätt ge levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö.

Miljöbalken gäller i boendemiljön, på offentliga platser och ute i naturen och omfattar allt från enskilda avlopp, komposter och värmepumpar till flygplatser, värmekraftverk och massaindustrier.

Det är din skyldighet att känna till hur din verksamhet berörs av bestämmelserna. Utsläpp till mark, vatten eller luft kan innebära miljöpåverkan och omfattas av miljöbalkens regler. Den som bedriver en verksamhet eller gör något som innebär en risk för störningar i form av buller, lukt, skakningar, ljus eller andra olägenheter är skyldig att vidta nödvändiga skyddsåtgärder eller andra förebyggande åtgärder även utan uppmaning från någon myndighet.

[Länk till miljöbalken](#)

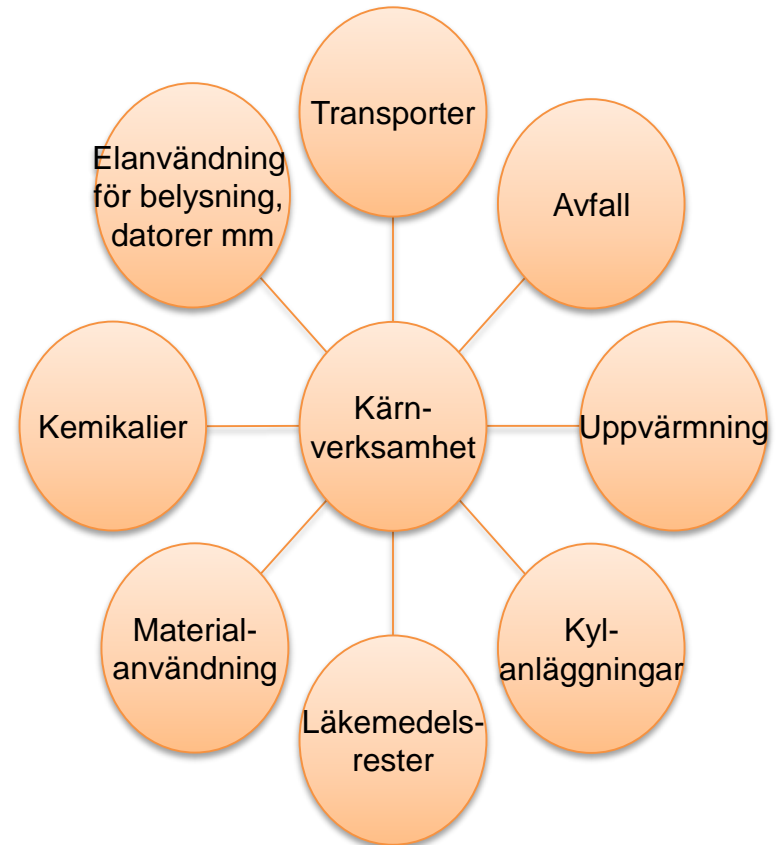
Hur påverkar verksamheten miljön?

En verksamhet påverkar ofta miljön på flera olika sätt. Att identifiera sin verksamhets så kallade **miljöaspekter** innebär att definiera hur verksamheten påverkar miljön.

Miljöaspekterna kan tas fram genom att göra en miljöutredning, som beroende på verksamhet innehåll kan vara allt från väldigt enkelt till mycket omfattande.

En miljöaspekt kan vara direkt och konkret så som till exempel "utsläpp av koldioxid genom tjänsteresor med bil och flyg", eller indirekt och mer abstrakt så som till exempel "beslut vi fattar som får konsekvenser för miljön".

Utifrån listan med miljöaspekterna sorterar man fram de **betydande miljöaspekterna** – de som påverkar miljön mest. Det är dessa verksamheten utgår från när man sätter upp sina miljömål.

Miljöpolicy

En miljöpolicy ska vara relevant i förhållande till verksamheten. Policyn kan börja med att beskriva vad verksamheten arbetar med och därefter beskriva hur verksamhet kan bedrivas i bättre harmoni med miljön, baserat på de miljöaspekter som finns.

Miljöpolicyen kan också beskriva hur organisationen kontinuerligt arbetar för att minska sin miljöpåverkan och att policyen ska vara känd av alla medarbetare och andra intressenter.

Miljöpolicyen ska vara godkänd och påskriven av högsta ledningen.

Region Skånes miljöpolicy, som beslutats av politikerna i regionfullmäktige:

Region Skåne bidrar till hållbar utveckling, främjar god hälsa och sund livsmiljö. Alla medarbetare medverkar till god miljö, bättre hälsa och hållbar utveckling.

Verksamheter som helt eller delvis finansieras av Region Skåne tar ansvar för sin miljöpåverkan och bidrar till att miljöpolicy och miljömål uppnås.

Tillsammans med andra verkar Region Skåne för att Öresundsregionen blir en av de renaste storstadsregionerna i Europa.

Region Skåne:

- arbetar för att bli en klimatneutral organisation som väljer förnybara energislag samt tar miljöhänsyn vid resor och transporter.
- minskar användningen av och riskerna med miljöskadliga ämnen och produkter.
- värderar och beskriver miljöpåverkan vid beslut, planering, produktval, upphandling och utvärdering.
- gynnar forskning och utveckling som bidrar till positiv miljöpåverkan.
- gör föredömliga val av miljöanpassad teknik.
- tillvaratar och utvecklar medarbetarnas miljöengagemang.
- kommunicerar miljöresultat och effekter.
- följer gällande miljölagar och förbättrar ständigt sitt miljöarbete.

Mål och handlingsplaner

Utifrån de betydande miljöaspekterna, miljöpolicy och relevant lagstiftning är det dags att sätta upp miljömål för verksamheten.

Ett tips är att göra målen **smarta**, dvs. specifika, **mätbara**, **accepterade**, **realistiska**, **tidsatta** och **med ansvarig**.

En bra handlingsplan underlättar arbetet med att uppfylla målen.

Exempel på mål och handlingsplan

Mål	Nyckeltal	Handling	Tid	Budget	Ansvarig
Minska bilresorna med 20 procent 2014 jämfört med 2013	Kostnad för bilresorna	Kommunicera målet. Köp in gemensamma jojo-kort, skaffa webbmötesprogram, headset + webbkameror, ha kort genomgång med alla hur man gör.	Klart senast 30 september	40 000 kr för inköp (kommer spara ca 100 000 kr i minskade bilkostnader)	Respektive chef. Miljöansvarig resp IT-ansvarig ansvarar för att ordna med jojo-kort resp teknik för webbmöten
Köpa 100% fossilbränslefri el	Procent fossilbränslefri el	Uppdatera elavtalet	Klart senast 1 maj	Ev ca 500 kr i merkostnad	Fastighetsansvarig
Köpa 80% miljömärkta förbrukningsvaror + 100% ekologiskt kaffe/te och frukt till kontoret	Andel miljömärkta produkter	Se över och rensa vilka produkter vi egentligen behöver, ändra avtal och inköpsrutiner.	Nya rutiner införda 1 juni	-	inköpsansvarig

Att följa upp och förbättra

Efter att ha gått igenom hur verksamheten berörs av lagstiftningen i Miljöbalken, identifierat sina miljöaspekter, skrivit en miljöpolicy och beslutat om miljömål och handlingsplaner har man klarat av det första steget i PDCA-cykeln – planerandet!

Nu är det dags att börja genomföra, och så småningom följa upp och fatta beslut om ytterligare förbättringar!

Väv gärna in uppföljningen av miljömålen i er övriga uppföljning av verksamheten. Klimatsamverkan Skåne har tagit fram en mall för att räkna ut andelen fossilbränslefritt i verksamheten, utifrån energianvändning och transporter. Se www.klimatsamverkanskane.se

Region Skånes miljöredovisning

Region Skåne följer upp miljöarbetet och olika nyckeltal med olika tidsintervall (t ex månadsvis, eller per tertial). Varje år görs en större uppföljning, resultatet redovisas i Region Skånes årsredovisning.

En fördjupad genomgång av resultatet inom miljöområdet görs i Region Skånes miljöredovisning som också beslutas i regionfullmäktige.

Miljöredovisningen finns på www.skane.se

3. Energianvändning

Detta avsnitt innehåller följande områden:

- Fossil energi fasas ut
- Energispartips

[Till innehållsförteckningen](#)

Fossil energi fasas ut

Energianvändningen i våra hus och byggnader står för ungefär en fjärdedel av klimatutsläppen i Sverige. I energianvändningen ingår den el, värme och eventuella kyla som används i byggnaden.

För att minska klimatpåverkan från energianvändningen kan man göra två saker: minska sin energianvändning respektive se till att den energi man använder kommer från förnybara källor.

På 1980-talet användes främst olja för uppvärmning av byggnaderna i Sverige, men tack vare ett omfattande förändringsarbete inom fjärrvärmebolagen i kommunerna har olja i stor utsträckning ersatts av förnybara billigare alternativ.

Region Skåne – fossilbränslefri energianvändning 2020

- Region Skåne arbetar både för att minska energianvändningen i byggnader och verksamhet, och att se till att den energi som används kommer från förnybara energikällor.
- Region Skåne köper enbart miljömärkt el från förnybara energikällor.
- Region Skåne har skrivit avsiktsförklaringar med fjärrvärmeföretagen i Skåne om att de ska leverera fossilfri energi senast 2020.

Region Skånes resultat 2014:

100 % av elen var fossilbränslefri

85% av fjärrvärmens till uppvärmningen av byggnaderna var fossilbränslefri

Minska energianvändningen - spara pengar och miljö!

5 enkla tips

- Släck lampan när du lämnar ett rum.
- Stäng av dator och skärm när de inte används.
- Ta ur mobilladdaren när du laddat klart. Stäng av mobilen när du kan.
- Stäng av skrivare/kopieringsapparater på kvällar/helger/semester.
- Stäng av standby på alla elektriska apparater.

Visste du att...

- Genom att sänka inomhustemperaturen med 1°C sänks energianvändningen – och kostnaden – med ca 5 procent.
- På lasarettet i Trelleborg har man visat att man kan spara 256 kronor per dator och år genom att använda avstängning med grenkontakt.

Filmtips

- [Hitta energitjuvar](#)
- [Energieffektivisering i Region Skåne](#)

Broschyr

- [Miljöanpassa kontoret](#)

4. Transporter

Detta avsnitt innehåller följande områden:

- Transporterna påverkar miljön
- Påverka dina resor
- Dator-möten
- Resepolicy
- Klimatkompensera resan
- Sparsam körning

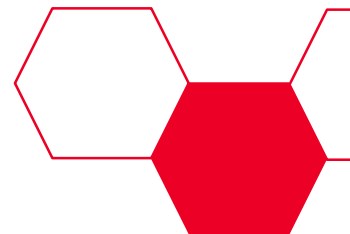
”Utan distansmöten hade vi rest ihjäl oss”

Ledare för internationellt företag i Skåne

”Jag har inte tid att flyga till Stockholm, jag måste kunna jobba koncentrerat under resan”

Företags-VD i Lund som regelbundet tar tåget till huvudstaden.

[Till innehållsförteckningen](#)

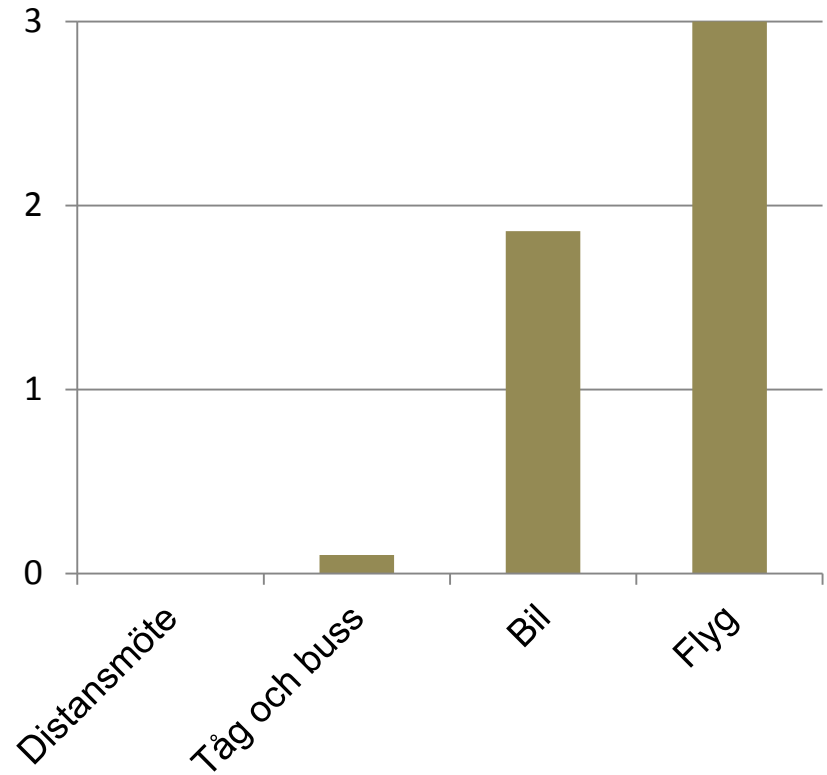
Transporterna påverkar miljön

Transporter påverkar miljön i flera avseenden. Bilar, flygplan, fartyg, bussar och tåg använder energi, ger upphov till buller, sämre luft och skador på vår natur- och kulturmiljö.

Transporterna som sektor bidrar med cirka en tredjedel av de svenska utsläppen av växthusgaser (till exempel koldioxid).

Diesel- och bensindrivna fordon ger även upphov till utsläpp av svavel och kväve som bidrar till försurning och övergödning. Giftiga ämnen från däckslitage, oljeläckage etc kan påverka mark och grundvatten.

Utsläpp/mil och person
(kg koldioxid)

Påverka dina resor

För att minska utsläppen från transporterna behöver vi både teknisk utveckling och förändrade vanor. Val som minskar både miljöpåverkan och kostnader:

1. Välj i första hand telefon- eller webbmöten. Du sparar tid, pengar och miljö.
2. Cykla eller gå vid kortare resor - billigt, hälsosamt och miljövänligt.
3. Åk kollektivt, buss eller tåg vid längre sträckor – möjligt att läsa/skriva/sova under tiden!
4. Använd miljöbil och kör sparsamt.
5. Använd bensin-/dieselbil eller flyg i så liten utsträckning som möjligt.

Lätt att göra rätt på tjänsteresan

Inom många organisationer och företag kostar tjänsteresorna mer än vad man tror. Det finns flera både små och stora åtgärder för att minska verksamhetens kostnader och klimatpåverkan från resorna.

Några exempel på åtgärder är att förse personalen med månadskort till bussar och tåg, köpa in utrustning för distansmöten, skaffa företagscyklar, regnställ och hjälmar och ha utbildning i sparsam körning.

Var tredje resa blir dator-möte!?

Flera företag som infört webb-möten visar att kostnader och utsläpp från tjänsteresorna har minskat med cirka en tredjedel. Det finns också exempel på organisationer som minskat med så mycket som 90 procent!

Sedan våren 2013 har alla Region Skånes medarbetare distansmötesprogrammet Lync på datorn. Utbildningar och visningar hålls i programmet och Region Skåne köper också in utrustning för att underlätta möten via distans.

Resepolicy

Med en resepolicy tar man ett aktivt val för att arbeta för mer hållbara resor. Det viktiga är inte själva dokumentet utan hur det tillämpas. Det kan vara en god idé att bestämma hur resorna ska få ske, med vilka färdmedel och vem som har ansvar för vad.

Fundera över vilka resor som kan undvikas, samordnas, ske med andra färdmedel eller ersättas med distansmöten.

Läs mer

[Trafikverkets publikation Mötes- och resepolicy – Inspiration, fakta och exempel](#)

Region Skånes riktlinjer för möten och resor

Utdrag:

- Vid alla möten med deltagare från olika platser ska deltagande via teknik för distansmöte i första hand erbjudas när detta är möjligt.
- Möten bör äga rum där de flesta av de medarbetare som ska delta i mötet redan befinner sig.
- Välj det färd sätt som är trafiksäkert, ger minst miljöpåverkan och är kostnadseffektivt. I händelse av målkonflikt mellan dessa tre ska trafiksäkerhet och miljö prioriteras.

Resor inom Skåne görs enligt nedan prioritetsordning:

1. Gång, cykel, buss, tåg
2. Förmånsbil, poolbil, verksamhetsbil
3. Taxi
4. Privat bil

[Läs hela dokumentet](#)

Klimatkompensera resan

Genom att klimatkompensera resan, betalar man för att minska utsläppen av koldioxid någon annanstans.

Klimatkompensationspengarna kan via FN:s system gå till internationella projekt som syftar till att minska klimatpåverkan.

En del kommuner och landsting (till exempel Region Skåne, se ruta intill) har en egen klimatväxlingsmodell, där pengarna från klimatkompensationen används till åtgärder inom den egna organisationen.

Region Skånes klimatväxlingsmodell

Region Skåne införde 1 januari 2013 en intern klimatväxlingsmodell. Den innebär att om en medarbetare flyger eller använder privat bil i tjänsten får avdelningen betala en extra avgift till ett centralt klimatväxlingskonto (att till exempel flyga inom Europa ger en klimatavgift á 500 kronor/enkel resa).

Pengarna på klimatväxlingskontot används till åtgärder för att underlätta för medarbetarna att följa Region Skånes riktlinjer för möten och resor – bland annat att köpa in utrustning och hålla kurser i att ha distansmöten, köpa in jojo-kort att låna för resor med Skånetrafiken, bygga bättre och fler cykelställ och ha cyklar för utlåning, ha lättillgängliga poolbilar som drivs på förnybara bränslen etc.

Sparsam körning

Sparsam körning sparar pengar, bil och miljö. Med sparsam körning kan du minska din bränsleförbrukning med 5–20 procent (eller mer!). En vanlig privatbilist kan därmed spara 500–3 000 kronor varje år, samtidigt som onödiga klimatutsläpp minskar.

Sparsam körning innebär ett smidigare körsätt – inte ett långsammare. Grundtanken är att köra med framförhållning och undvika onödiga stopp.

Trafikverket har tagit fram en snabb-kurs med nio punkter hur man gör:

[Trafikverkets snabbkurs i sparsam körning](#)

5. Konsumtion och avfall

Detta avsnitt innehåller följande områden:

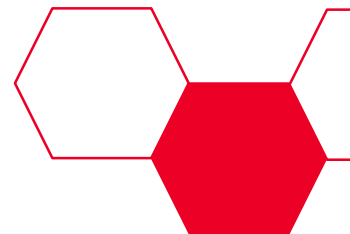
- Shopping
- Mat och dryck
- Ekologiska livsmedel
- Ställ krav på det du köper
- Avfall ska undvikas eller användas
- Återvinning med stora vinster

*”Vad gör dig lycklig, vad gör dig lugn
– en stilla stund i gräset, ett strå i din mun?”*

*”Man ska aldrig aldrig aldrig kasta papper,
alltid alltid alltid plocka upp”*

*”Vi köper saker vi inte behöver
med pengar vi inte har
för att imponera på människor vi inte gillar”*

[Till innehållsförteckningen](#)

Shopping

- För varje år ökar människans konsumtion av varor. Sedan 1970-talet använder vi årligen mer resurser än vad jorden producerar under samma tid. I ekonomiska termer lever vi därmed inte av räntan utan av kapitalet.
- Resurstrycket leder till att skogarna och fiskbeståndet krymper, färskvattenresurserna minskar, markförstöringen ökar, den biologiska mångfalden bryts ner och koldioxidkoncentrationen i atmosfären ökar.
- Om alla människor på jorden levde och konsumerade som vi gör i Sverige skulle det behövas 3 jordklot för att få resurserna att räckta till.
- En stor del av de produkter vi människor använder har allt kortare livslängd. Fler engångsmaterial används och produkterna har ofta genomgått en energikrävande tillverkningsprocess och långa transportsträckor, för att sedan användas enbart några minuter, varefter de blir avfall som ska sorteras, transporteras och tas omhand.

Mat och dryck

Den mat och dryck vi äter påverkar klimatet både genom energiåtgången vid produktionen (till exempel vid eventuell användning av konstgödsel, uppvärmning av växthus, traktor-användande, vidareförädling av råvaran och tillagning i köket) och genom transporterna hela vägen från produktion till bord.

Det krävs i genomsnitt tio gånger så mycket energi att producera 1 kg kött som att producera 1 kg grönsaker.

I konceptet SMART finns enkla tumregler för vad man utifrån både hälsa och miljö bör tänka på vid val av mat:

S = Större andel vegetabilier

M = Mindre andel "tomma kalorier"

A = Andelen ekologiskt ökar

R = Rätt kött och grönsaker

T = Transportsnålt

[Läs mer om konceptet SMART mat](#)

Ekologiska livsmedel

Forskare i Lund har visat att barn som äter ekologisk mat under några veckor har betydligt lägre halter bekämpningsmedel i sin urin än barn som äter konventionellt odlad mat under samma period.

Ekologisk produktion strävar efter att använda naturresurser som energi, mark och vatten på ett långsiktigt hållbart sätt. Kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel används inte. I det ekologiska jordbruket finns också strävan efter stor biologisk mångfald och hög ambition i djurskyddet.

Region Skåne köper ekologiskt

Mål till 2016: Andelen ekologiska livsmedel uppgår till minst 50 procent av den totala livsmedelsbudgeten och har därefter fortsatt att öka.

Närproducerade livsmedel prioriteras.
Resultat 2014: 38 procent ekologiska livsmedel.

Ställ krav på det du köper

Beroende på vilken tjänst eller produkt man ska upphandla/köpa kan man ställa olika typer av miljökrav, till exempel krav på transporter, energiförbrukning, avfallshantering, kemikalieinnehåll och förpackningar.

Allt fler produkter miljömärks. Kraven för produkterna skärps i regel efterhand. För inköp av vardagsprodukter har du god hjälp av sex miljömärken: Svanen, Bra Miljöval, EU Ecolabel, Krav, MSC och EU:s märkning för ekologiskt jordbruk.

Exempel på upphandlingskrav

Upphandlingsmyndigheten har ett kriteriebibliotek med miljökrav för en mängd olika typer av produkter och tjänster, som kan vara ett stöd vid upphandlingar.

[Läs mer på deras webbplats](#)

Avfall ska undvikas eller användas

Avfallstrappan

Bild från www.sopor.nu

Minska avfallsmängderna utifrån avfallstrappan!

1. Minimera

Köp bara det som behövs. Undvik onödiga förpackningar och att varorna passerar "bäst-före-datum".

2. Återanvänd det som går

Många saker kan hitta nya användningsområden.

3. Materialåtervinning

Sortera avfallet så att papper, glas, metall etc går till återvinning. Batterier, elavfall och annat miljöfarligt avfall ska enligt lag sorteras ut.

4. Energiutvinning

Kvarvarande brännbart avfall skickas till förbränning och värmen därifrån blir fjärrvärme som kan värma våra hus.

5. Deponera

Återvinning med stora vinster

- **Metall** kan återvinnas med stor energivinst. Metall kan återvinnas hur många gånger som helst utan att metallen blir av sämre kvalitet. När du återvinner produkter av aluminium - till exempel en värmeljushållare sparar du 95 procent av energin jämfört med nytillverkning!
- Vid återvinning av **kontorspapper, tidningar, broschyrer** och andra trycksaker sparas 70 procent av energin jämfört med nytillverkning - och man slipper hugga ner träd. Papper kan återanvändas ca 7 gånger.
- Återvinning av **glas** sparar 20 procent av energin jämfört med nytillverkning.
- Gamla **plastprodukter** blir bland annat bullerplank och diskborstar.
- **Organiskt avfall** - till exempel matrester - rötas i många skånska kommuner till biogas som sedan används som drivmedel i bland annat Skånetrafikens bussar.

Läs mer om avfall: www.sopor.nu

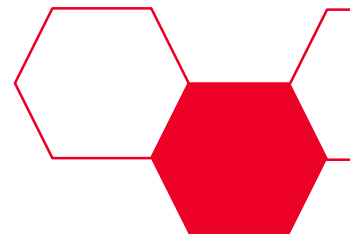
6. Kemikalier

Detta avsnitt innehåller följande områden:

- Kemikalier påverkar både hälsa och miljö
- Miljögifterna i vardagen
- Välj rätt kemikalier från början
- Minska kemikaliernas påverkan

[Till innehållsförteckningen](#)

Påverkar både hälsa och miljö

Kemikaliernas påverkan på människors hälsa och miljö har fått ökat fokus i forskning och debatt de senaste åren. Allt fler rapporter beskriver hur kemikalier i mat, textilier, hudvårdsprodukter och platsförpackningar kan påverka både vår kropp och naturen runtomkring.

Många kemikalier kan skada levande organismer redan i låga halter. Extra skadliga är de kemikalier som är långlivade respektive kan lagras i kroppen, de kallas miljögifter.

Flera miljögifter kan medverka till försämrad inlärningsförmåga, ökad förekomst av cancer, försvagat immunförsvar, begränsad fortplantningsförmåga etc.

Miljögifterna i vardagen

Antalet kemikalier i vår vardag har exploderat på några tiotals år och nya kemikalier släpps kontinuerligt in på marknaden. De varor vi konsumerar innehåller ofta kemikalier för att till exempel öka hållbarheten, göra varan vattentät eller luktfri eller för att minska brandrisken.

I många vardagsprodukter finns ämnen som påverkar hälsan, till exempel används de hormonstörande ämnena ftalater som mjukgörare i vissa plaster. Bromerade flamskyddsmedel finns i en del elektronik och textilier, det bakteriedödande ämnet triclosan i vissa tandkrämssorter, och silverjoner används i vissa fall för att göra sportkläder luktfria.

Välj rätt kemikalier från början

Inköpen avgör

Vid inköpet gäller produktvalsprincipen, det vill säga att försöka byta ut eller minska mängden av de farligaste kemikalierna.

Prioriteringsguiden – PRIO

Kemikalieinspektionen har tagit fram det webbaserade verktyget PRIO som ett stöd för att minska risker för människors hälsa och miljö från kemikalier. Med hjälp av verktyget kan du bland annat få information om hälso- och miljöegenskaper för olika kemikalier och få hjälp att utveckla rutiner för inköp, riskhantering etc.

PRIO finns på Kemikalieinspektionens webbplats, www.kemi.se

Region Skåne använder tusentals kemikalier

Region Skåne arbetar för att minska användningen och spridningen av hälso- och miljöfarliga ämnen i verksamheten.

Varje vecka används flera tusen kemikalier inom Region Skåne. Dessa kemikalier har rangordnats i en värderingsmodell. Ett 20-tal kemikalier och flera kemikaliegrupper har prioriterats för utbyte eller andra riskminskande åtgärder.

Minska kemikaliernas påverkan

Tänk på att:

- Välja miljömärkta produkter.
- Fråga efter alternativ och alltid välja den minst farliga produkten.
- Läs innehållsförteckningen på livsmedelsprodukter – ofta kan långa innehållsförteckningar fungera som en varningssignal.
- Läs märkningen på förpackningen innan du använder en kemisk produkt.
- Förvara kemiska produkter i originalförpackningen, på ett säkert ställe, aldrig i närheten av livsmedel, samt oåtkomliga för barn.
- Samla fakta och studera säkerhetsdatablad över de kemikalier som du kommer i kontakt med i din verksamhet.

7. Har du råd att vara miljömedveten?

En vanlig föreställning är att det är dyrt att vara miljövänlig – här finns några exempel som visar att det ofta lönar sig inte bara för miljön utan även för plånboken att vara miljösmart.

- Att åka bil en mil kostar ca 33 kr, att åka tåg eller buss kostar ca 10 kr. Att cykla kostar bara några kalorier. Möten via webben sparar mest tid, pengar och miljö.
- Att börja köpa ekologisk mat är lite dyrare – om man i övrigt har exakt samma vanor som tidigare. Om man i stället samtidigt äter lite mer grönsaker, mindre kött och läsk/kakor/godis, mer säsongsanpassat och inte minst äter upp all mat man köper, så kan de flesta av oss minska kostnaderna för matkontot utan någon upplevd uppoffring, samtidigt som vi minskar matens miljöpåverkan – och har råd att välja ekologiskt.

Har du råd att vara miljömedveten?

- Att köpa vatten på flaska kostar ca 10 kr/liter. Att dricka kranvatten kostar ca 2,5 öre/liter.
- Att köpa saker som håller, att köpa det man verkligen behöver, att använda det man har – sparar både energi, naturresurser och pengar.
- Släck lampan, stäng av datorn, dra ur laddningsladden – spara pengar från första knapptrycket.

Ingen kan göra allt, men alla kan göra något!

Hoppas att du nu ska känna dig väl rustad för att försöka minska din verksamhets miljöpåverkan och att arbeta efter kriterierna i Region Skånes miljöbevis!

Berätta gärna hur det går, vi samlar och sprider gärna goda exempel som inspiration! Du är också välkommen att komma med synpunkter, idéer eller frågor om denna information till tove.zellman@skane.se

Lycka till!

